Somogy Megyei Múzeum
NA - 1189
Néprajzi adattár

GYŰJTŐ: PALKA SÁNDOR

GYŰJTÉS IDEJE: 1977.

TART.: HENCSEI NÉPI ESZKÖZÖK

29 lap, 48 fotó, 14 rajz

FÖLDRAJZI MUTATÓ: HENCSE

SZAKMUTATÓ: VI, VII, VIII

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 3675-ÖS TÉTELE ALÓL

SZAKDOLGOZAT

PALKA SÁNDOR

Adalékok Hencse tágyi néprajzához

Készítette: Palka Sándor

Kendertörő szék:

Fából készült.Mindkét oldalon a lábakat összekötő hasábra középen, arra merőlegesen három deszkát ékelnek.A közpső deszkától 3 cm-re az egyik,3 cm-re a másik deszka van beékelve.Ez a három deszka képezi a kendertörő tartó részét.Azért kell a deszkák közötti 3 cm,hogy a vágó vagy törö rész beleilleszkedjen,vagyis ha a törésre előkészitett kenderszárakat három deszkából álló tartórészre merőlegesen ráfektették,igy a törőrésszel meg tudták törni.Ezután a megtört kenderszárakat a szék oldalához verték,hogy a rostokat körülfogó pozdorja lepattogjon.A tartórész 3 deszkájának felső része és a 2 törődeszka alsó része élesre van gyalulva. A kendertartó deszkák is és a törő deszkák is egyik végüknél keresztül vannak furva.A két törődeszka közötti 2 cm-es résbe kerül-kendertörés közben-a középső tartódeszka,s igy a kifurt lyukakba egy gömbölyü fát dugnak,amely mintegy a törőszerkezet tengelyéül szolgál.

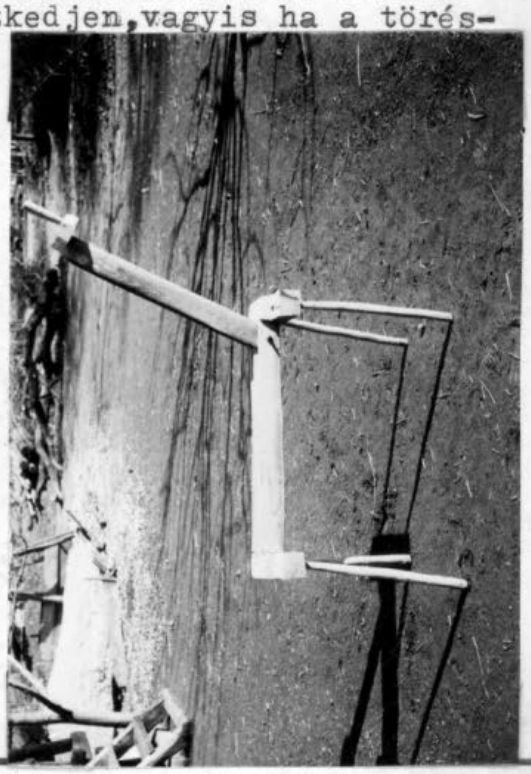

Tiloló: és gereben. 1/

Köralaku fából,ebböl a fából kiálló vasfogakból és négy lábból áll.A kender megtörése után használták.A 4 lábát kikötötték,hogy a tilolás alkalmával ne csusszon el semerre.A megtört kendert belevagdalták a kiálló vasfogakba,s igy fésülték ki.Egy-egy pamatot legalább 15-20-szor kellett belevagdalni a tilolóba.Minden fésülés után megrázták a kenderrostokat,hogy minél jobban potyogjon ki belőle a hulladék.A kenderrostokon lévő pozdorja a szék alá hullik, a kóc pedig a szék mellé.

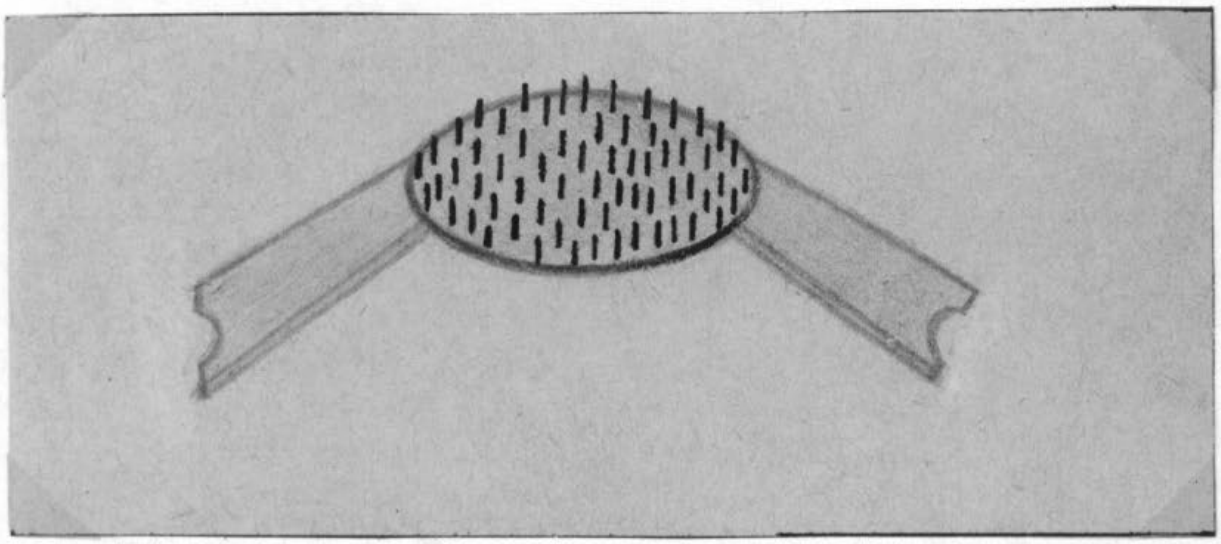

Köpülő, köpülés:

A köpülő három részből áll: füles agyag korsóból, kerámia fedőrészből és a fedő közepén keresztülfurt lyukon átdogott nyélből, amelynek végére köralaku, kb. 0.5 cm vastag fa van ráerősitve, amelybe 0.5 cm átmérőjü lyukak vannak furva. A kancsóba, kb. háromnegyed részéig öntenek tejfelt, ráteszik a fedőt, s ezután a köpülő nyelet a tejfelben föl-le huzogatják. A lyukakon keresztül áramlik a tejfel, s kb. félóra mulva egyrésze vajjá lesz, a másik része pedig a korsó alján marad. A felül lévő vajat kiszedik, lapos pogácsa alakura veregetik, beleteszik egy tálba, s hideg vizet öntenek rá. A hideg viz hatására még a vajban maradt iró kiválasztódik, s a vaj szép sárga lesz.

Iró:

A köpülés alkalmával a vaj után maradt melléktermék. A vaj alatt helyezkedik el. Tejfölnél higabb folyadék amely emberi fogyasztásra is alkalmas.

Féntok:

Elhullott vagy levágott szarvasmarha szarvának a végét levágták,kaszálás előtt kb.egyharmadáig vizzel töltötték azért,hogy a tokba helyezett kaszakő egyharmada nedves legyen,mert csak igy tudják az eléletlenedett kaszát megfelelően megélezni.A kaszálni induló ember a derékszijához erősiti,hogy a kaszakő mindig kéznél legyen,ha a kasza eléletlenedik.

Krumplitörő és fott krumplitároló láda:

A krumplit héjában megfőzik,a levet leszürik róla és beleöntik a tároló ládába.Ezek után a krumplitörővel megtörik és felhasználása előtt a kép baloldalán található lapáttal kiszedik a ládából.

Kötőfékszár:

A kötőfékszár és kötőfékfej az istállóban használatos.A ló jászol elé kötését szolgálja.A kötőfékfejet huzzák a ló fejére.Azt a végét amely az állat alá kerül,l karikára hurkolják.Ezen a karikán huzzák keresztül a kötőfékszárat,amelynek vastagabb végét egy olyan hosszuságu fára hurkolják,amely nem fér át a karikán.A kötőfékszár elvékonyodó végét a betonjászolba vert,csirre forrasztott karikába huzzák és ráhurkolják.A szárat olyan hosszura engedik,hogy a ló tudjon lefeküdni.

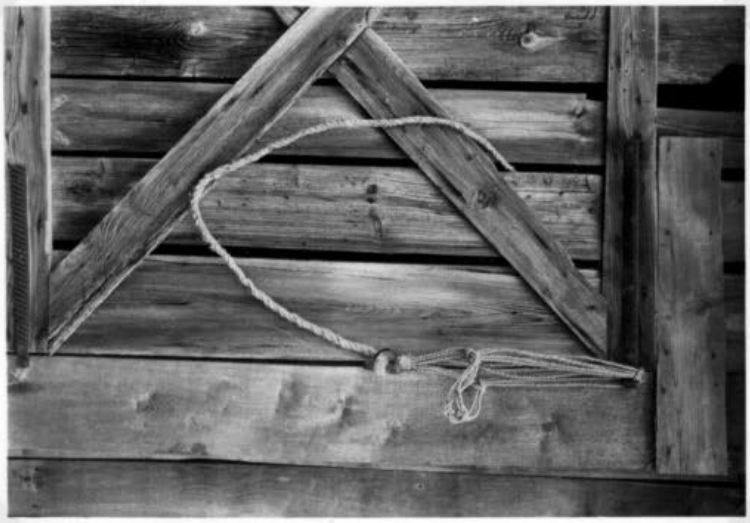

Pittli:

Dongákból készült.Kb.10 literes.Frissvizet öntöttek bele,s etetés után ebböl itatták a lovakat.Az egyik dongát hosszabbra hagyták,s olyan rést faragtak rá,hogy a dolgozó ember keze beleférjen.

Répavágó:

Fa nyélböl és vas lemezböl áll.Az alsó része ki van élezve.25-30 cm a lemez szélessége,magassága 20-25 cm,a nyél 80 cm.A vaslemezre van szegecselve az un.küpü,amelybe a nyelet be lehet illeszteni. A répát egy ládába kell rakni,és a répavágóval függőlegesen lefelé kell azt vágni.A répán kivül krumplit és puha takarmánytököt is lehet vele vagdosni.A felapritott répát ezután a keverőteknőbe öntik,ahol összekeverik polyvával és szecskával,s máris kész a szarvasmarha eledele.

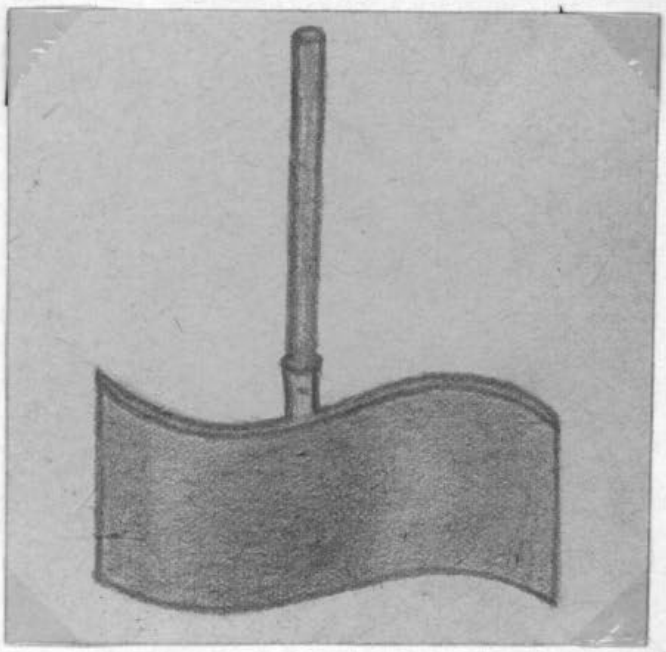

Vonyigó:

120 cm-es nyélböl és 30-40 cm-es hegyes,kampósvégü vasból áll.A szalma vagy szénakazalba kell a hegyes vasrészét szurni,s kifelé huzva a kampós vége beleakad a szalma vagy széna szálakba,igy egy bizonyos mennyiséget ki lehet rántani vele.A vonyigóval sokkal nehezebb dolgozni,mint a szénavágóval.

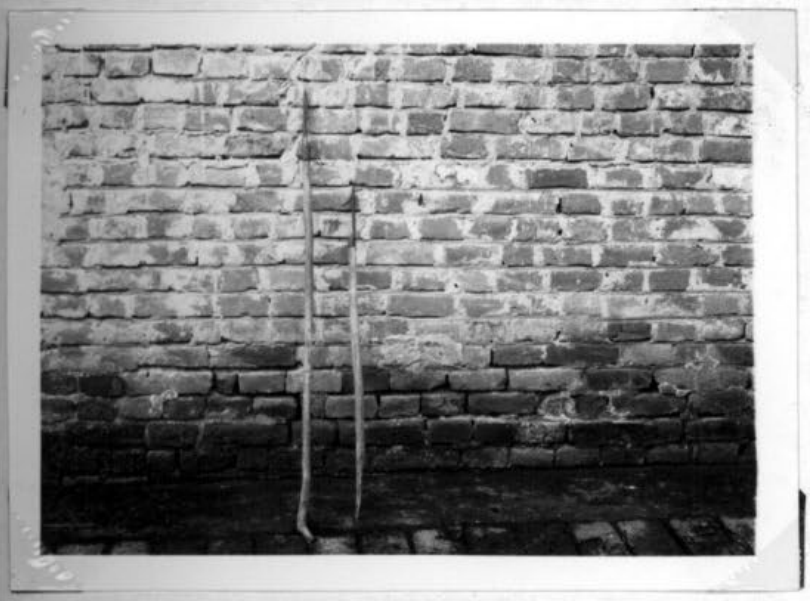

Hébér:

A hébérmagot tavasszal szilva vagy almafa tövébe vetik.A magból kelő növény-indáival-fölfut a fára,s termését nevezik hébérnek vagy lopónak.Amikor a termés még zöld,de a külseje már kemény,akkor levágják a növényröl,ezután vagy a napon száritják,vagy pedig füstölőben füstölik és száritják.A füstöléstöl a hébér külseje sötétbarna lesz.Ezekután levágják a hosszuszárnál lévő kacsot,igy itt kisujjnyi nagyságu lyuk keletkezik.A hébérfejen tüzes dróttal sütnek lyukat,nehogy a kemény héj elhasadjon.Minél kisebb lyukat sütnek a hébérfejbe,annál könyebben lehet bort szivni a hordóból.Miután a hébérfejbe lyukat sütöttek,egy görbe drótot sütnek bele,azt megforgatják,s igy a fejben lévő mag és az összeszáradt bél kihullik,majd vizzel mossák ki a még bennmaradt hulladékokat.Tisztitás után bort szivnak vele a hordóból.

Kotyogó:

Miután a mustot beleöntik a hordóba,forrni kezd.Ekkor a hordó tetején lévő aknát nem szabad lezárni,hogy az erjedéskor keletkező gázok elillanhassanak.Az erjedő must térfogatának a hordónál nagyobb teret kell biztositani,vagyis meg kell akadályozni,hogy a keletkező hab a hordóra fusson.E célból használatos a kotyogó,amelyet a hordó felső aknájába helyeznek.A kotyogó-egyszerü módon kobakból készül.A kobak a hébérhez hasonlit,csak annyiban tér el tőle, hogy rövidebb a szára és a fejrésze szélesebb,laposabb.Ugyanugy megszáritják mint a hébért,majd levágják a kacsát,a fejrész tetejét tüzes dróttal lyukasztják,a belsejét kitisztitják.Ezekután lehet csak használni.Az 1900-as évek előtt és az 1900-as évek elején a pásztorok kobakba töltötték a bort,pálinkát,s legeltetés közben jót huztak belőle. A kobak azért volt jó a folyadékok tárolására,mert a lapos fejrésze miatt fel lehetett állitani,nem borult fel.

Kétágú vella:

Kévehányó vella.Aratáskor,amikor 20-21 db kéve volt rakva egy lépébe,ezzel a vellával rakták fel a kéveket a kocsira azért,hogy csépelni vigyék.Hét-nyolc kepe felrakásával telett meg egy vendégrudas kocsi.A csépelés után szintén ezt a vellát használták, a szalma kazalbarakása alkalmával.

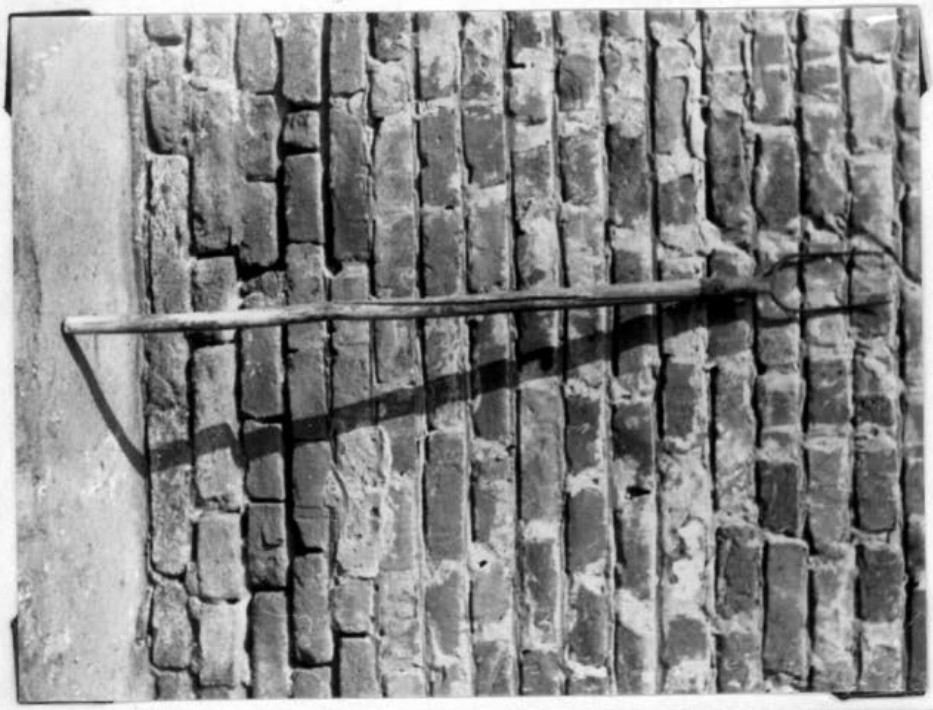

Krumpli vagy répamerő vella:

Kilencágu vella.A végei nem hegyesek,hanem "gombokban"végződnek azért,hogy ne szurja fel a krumplit,vagy répát.Azokban a tsz-ekben,amelyekben nem burgonya kombájnnal dolgoznak,még ma is használatos.A verbecselés után a krumplit felszedik a földröl,s kupacba hordják,s innen merik fel a kilencágu vellával egy cserénnel ellátott kocsira,szállitják prizmákba,ahol télire földelik.

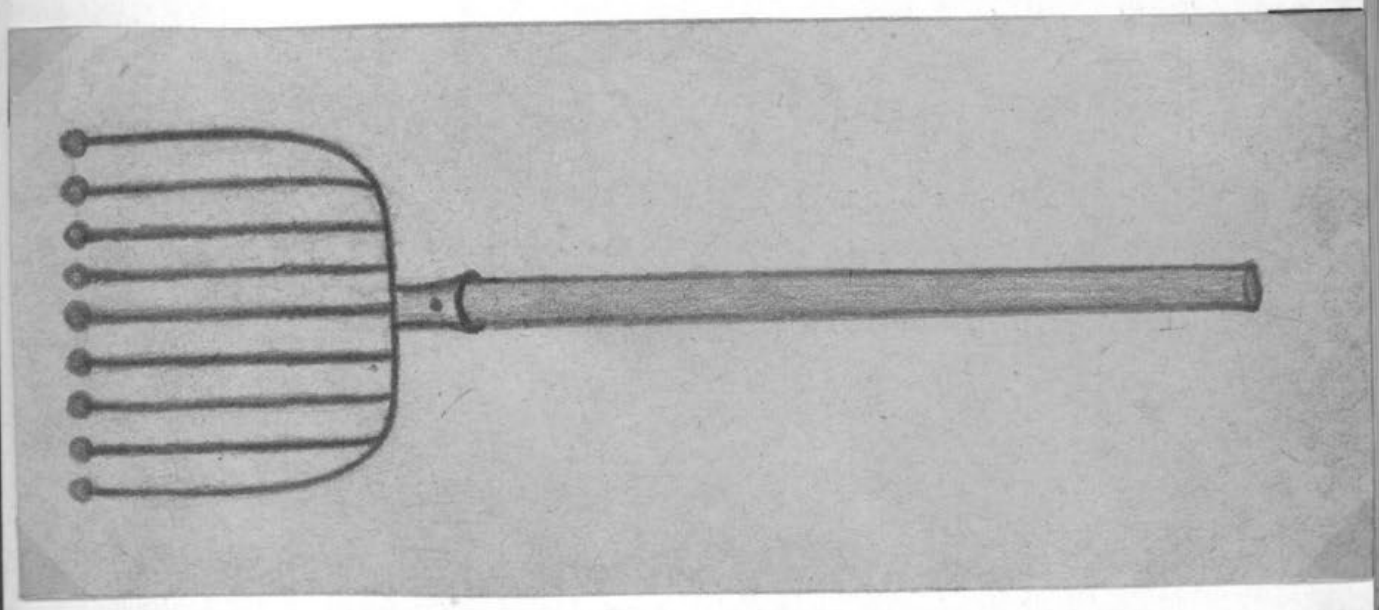

Famozsár:

Gömbölyü fából készitették ugy,hogy először kisebb-2-3 cm átmérőjü,majd nagyobb-4-6 cm átmérőjü furuval kifurták,s vésővel faragták,mélyitették.A kifurt,kifaragott üreg alját félgömb alakura képezték.A mozsár tetejétől számitott mélysége kb.40 cm,átmérője pedig 15-20 cm.A famozsárban kősót,száritott pirospaprikát,mákot és süvegcukrot törtek,többnyire fejszenyéllel és vassal.A mozsár külsejét faragással disztitették.

Rézmozsár:

Rézből készült.Oldalán,egymástól átellenben két fogantyu található, amelyekkel a törés alkalmával a rétmozsarat könyebben lehetett rögziteni.A mákot,cukrot,egész magyar borsot és száritott piros paprikát réztörővel törték,amelynek mindkét végéval lehetett dolgozni.

Krumplicuca:

Fából készült,egy nyélböl és egy kup alaku fejrészböl áll.Frissen fölszántott,sorjelölővel kihuzott földön használták.Ugy szurták bele a kijelölt földbe,hogy kb.40 cm-re legyenek egymástól az általa ütött lyukak és ezekbe a lyukakba kellett tenni a burgonyát, amelyet földdel betakartak.

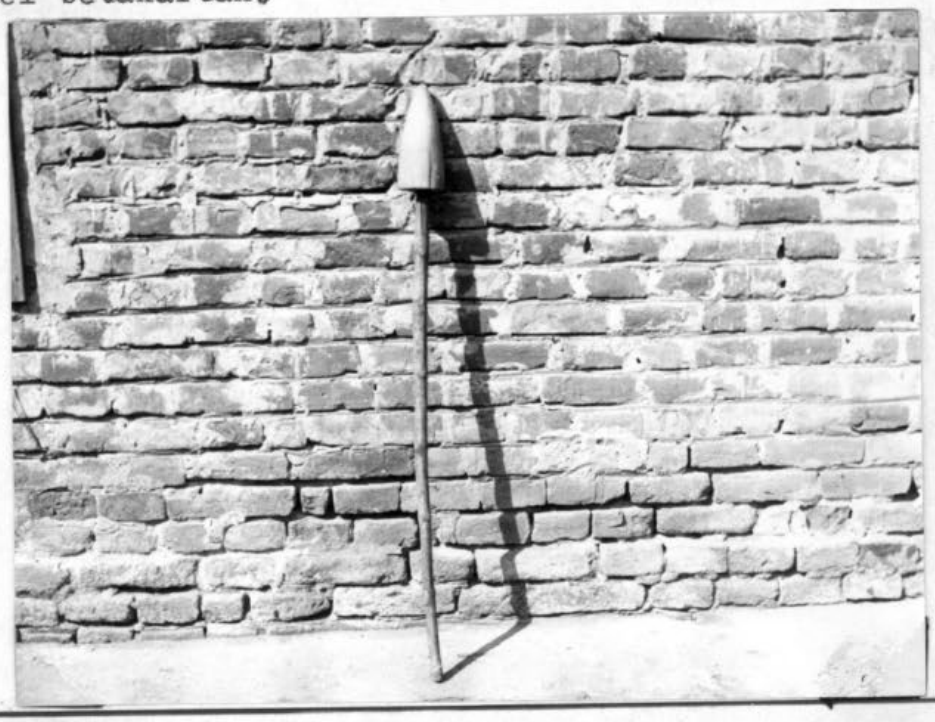

Szénametsző:

Fa nyélböl,vas lábtartóból és két ágban végződő,szintén vas metszőélböl áll.Széna vagy szalmakazal megkezdéséhez szükséges.A szalma vagy szénakazal tetején kb.egy-egy és fél méter szélességben a szénametszővel kivágtak egy darabot.Függőlegesen,egészen a földig metszették ki a kazalból.
A szénakazlat pl.0.5 méter magasságban sással fedték le,nehogy beázzon.Ha nem ilyen részlegesen kezdték volna meg a kazlat,hanem először a tetejét használták volna fel,akkor a kazal többi része beázott és elrothadt volna.

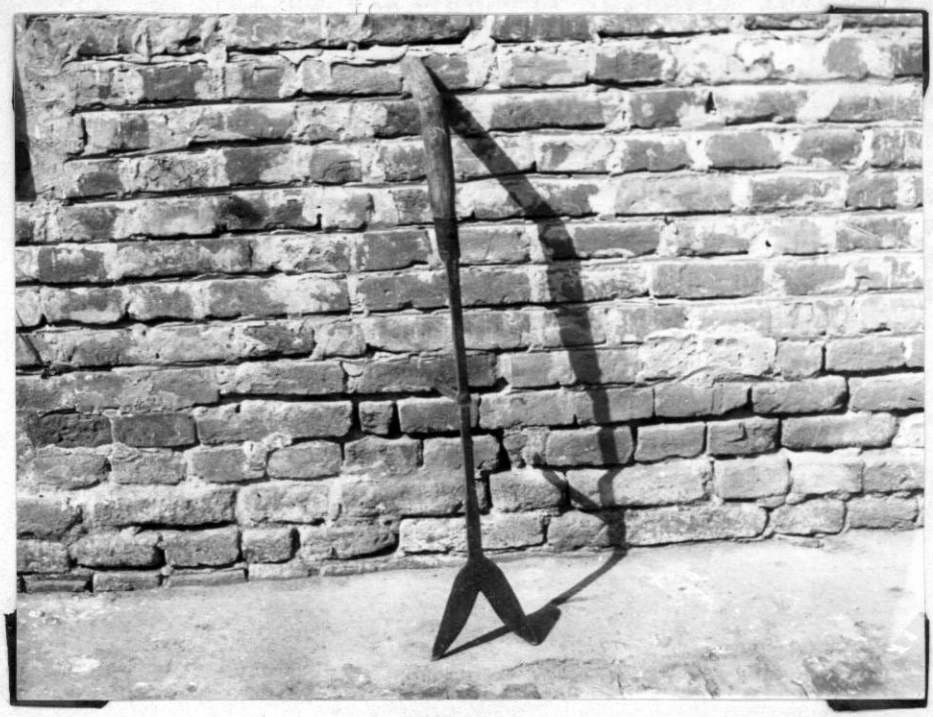

Tötike:

Miután a mustot kieresztik a kádból,akkor kerül használatra.Rézből elkészitett kb.8-10 cm hosszu cső részét teszik bele a hordó tetején levő nyilásba,s ezen keresztül folyik a must a hordóba. Azért,hogy a tőtike le ne boruljon a hordó tetejéről,két donga hosszabbra hagyásával két lábat készitenek,amelyek a rézcsővel háromszöget alkotnak.

Fertálos:

16 literes,tölgyfa dongákból készült.Borfejtésnél szokták használni.A bor mérését könnyen elvégezte a gazda,mivel 4 fertálos mennyiségü bort kellett beleönteni az akós hordóba,amely 64 literes.

Háromágú Favella:

Fából készült.A vella középső ága tulajdonképpen a nyél kihegyezett vége.A másik két ágat a nyélbe ékelik.A három ágat még vassal is és fával is összeerősitik.Szénaforgatásra,szénagyüjtésre és a széna boglyába rakására használták.A vasvellával szembeni nagy előnye,hogy sokkal könnyebb.

Fagereblye:

Két ágban végződő nyélböl és a két ághoz kapcsolódó fejrészböl áll.A gereblye fejrészében foglalnak helyet a kisujjnyi vastagságu kihegyezett végü fafogak.A fogak kb.5 cm-re helyezkednek el egymástól.A vellával történt szénagyüjtés után a kaszáló területen még elmaradt szénaszálak egyhelyre huzását szolgálta.

Mustszűrő:

Két,derékszögben összeszegelt deszkából,és a deszkákat összekötő lyukacsos vaslemez és szunyogháló.A mustszűrő magassága 60 cm és 1 m között lehetséges.A lyukacsos vaslemez a szűrő negyedrészéig ér,annak megerősitésére szolgál.Még a szőlő ledarálása előtt beletették a kádba ugy,hogy a szűrő oldal a kád azon oldalával legyen szembe,amelyen átvezet a kádakna.Igy a kádaknál nem tömitheti el a ledarált szőlő,a must azonban a szűrő oldal és a kád oldala közé tud folyni.

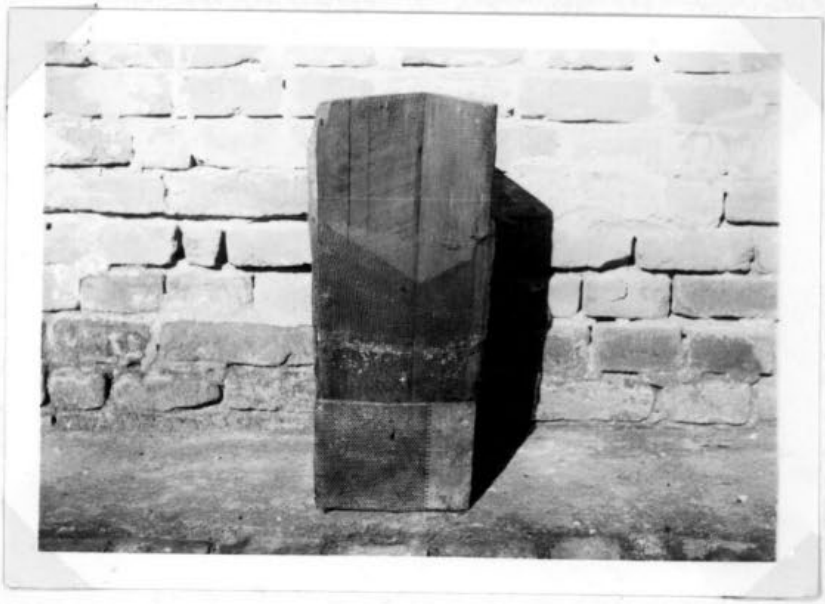

Répareszelő:

Téglalapalaku fa-rámára erősitett,vágásra kialakitott lyukacsos vaslemezböl áll.Takarmányrépa felapritására alkalmas.A lereszelt répát a szemestermény darájával vegyitik,és keverék takarmányként állatok etetésére használják fel.

Kenyértartó:

A régi paraszt és cselédházaknál 1 hétre sütöttek kenyeret,s nem egymásra,hanem a gerendába vert szögre akasztott kenyértartóra rakták.Ennek az volt a célja,hogy a kenyér minél jobban érintkezzen levegővel,ezáltal ne penészesedjen,s eltarthatóságának idejét meghosszabbitsák.

Szakajtó:

Szalmából fonták.Szakajtóruhát tettek bele,ezt belisztezték,s a megdagasztott,kiszakasztott kenyeret ebbe rakták bele,s ez alakitotta ki a kenyér végleges formáját : hosszukás,vagy gömbölyü lesze.A szakajtóban kel meg a kenyér,s ezután a kemencébe lehet rakni.

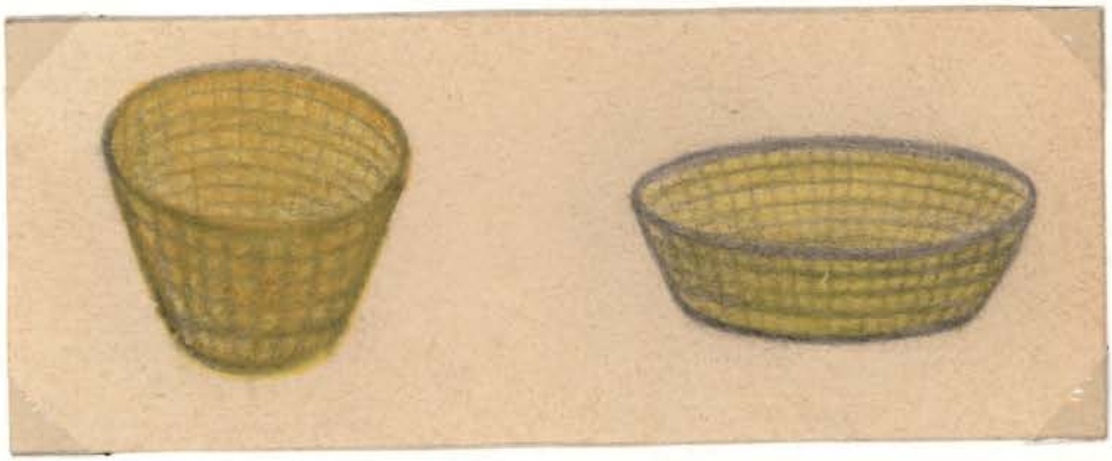

Zabla:

A ló szájába teszik.Négy karikából és egymásba csatlakoztatott tört pálcavasból áll.A pálcavas mindkét végébe egy-egy karikát tesznek.Ezekbe a karikákba huzzák a gyeplőszárt.A pofaszij végein is van egy-egy karika.Ezen karikák közé kerül a pálcavas ugy,hogy a végein lévő karikák megakadályozzák a ló szájából való kiesését. Amerre a kocsis huzza a gyeplőt,arra fordul a zablavas a ló szájában,és a ló is abba az irányba fordul.

Kisafa:

A kisafa kb.1 méter 30 cm hosszu,hengeralaku fa.Mindkét végén vasalás található,amely vasalás karikában végződik.Ezekre a vaskarikákra akasztják a hámfákat.A sulypontjánál is át van vasalva a kisafa.Ez a vasalás szintén vaskarikában végződik.Ezt a vaskarikát akasztják az eketaliga csonkarudjára.

Káposztasulyok:

Nyélböl és egy fahengerböl áll.Az elszeletelt káposztát belerakják a káposztáshordóba kb.3-4 ujjnyi vastagságban.Ezután füszereket tesznek rá,majd a káposzta sulyokkal ledöngölik.Ha tágan döngölik le a káposztát,akkor megromlik,"megfordul".

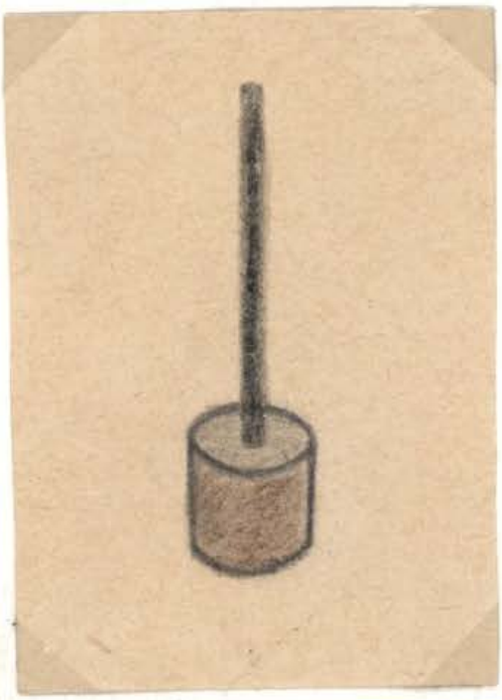

Fasulok:

Vadkörtefa,vagy tölgyfa gyökeres tuskójából készül.Nyélböl és egy hengerrészböl áll.A henger magassága 30 cm,átmerője kb.15-30 cm. A fasulok segitségével vágták,hasitották a hengerfát hasábfává. A hengeres rész szerszámnak készült,mivel arra törekedtek,hogy minél keményebb legyen,ugyanis a henger réssel ütötték a fába belevágott fejsze fokát,vagy belevert faéket.A henger két végére vaskarikát erősitettek,nehogy elhasadjon a sulok.Minél nehezebb volt a fasulok,annál könyebben lehetett beütni az éket a fába.A fasulok nyele kökényfából készült,hogy rugalmas legyen.A szerszámot használó ember minden ütésnél a másik felével ütötte az éket,tehát mikor felemelte a sulkot a kezében,akkor megforditotta azt.

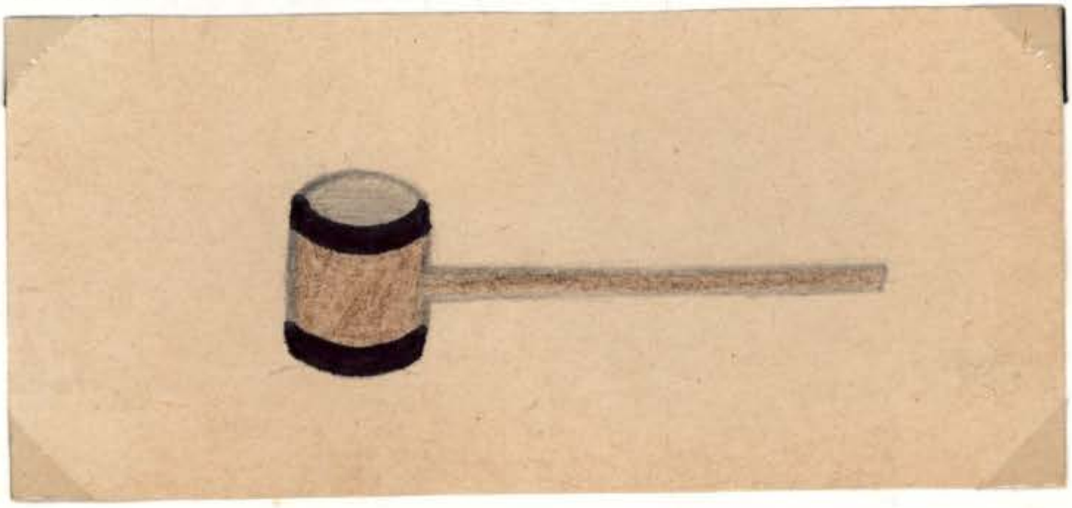

Kézi Kukoricamorzsoló:

20 cm hosszu,vékony vaslemezböl készült.Sulypontjától számitva mindkét oldalon kb.4-4 cm-re fogakat reszelnek rá.A fogak kb. 4 mm hosszuak.A fogazott részen kivül maradt 6-6 cm hosszu vaslemezböl 4-4 mm-t levágnak,s ezután a két fogazott oldalt az eredeti lemezre merőlegesen hajtják,tehát félhold alakba,majd a mindkét oldalon 6-6 cm-es vaslemezt hajtják félkör alakura ugy, hogy a kézfejre lehessen ráhuzni.Ezt a részét ruhával betekerik, hogy ne törje fel a vele dolgozó ember kezét.

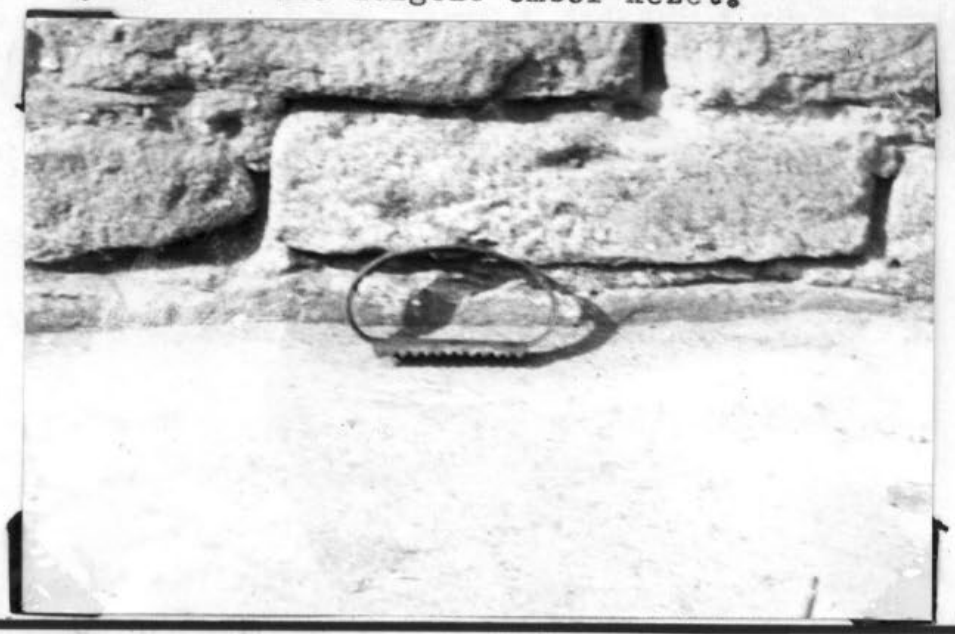

Kukoricamorzsoló szék:

Két részböl áll.Az egyik,amelyik valójában szék,a másik pedig a fej,amelybe szögeket vernek,s ezekhez a kb.1.5 cm-t kiálló szögekhez kell hozzádörzsölni a kukorica fejet.A kukorica szemek igy lemorzsolódnak,s a fejrész alá tett teknőbe folynak.

Járom:

Ökrök,bivalyok és szarvasmarhák kocsi elé fogására szolgált. Az alsó vizszintes fát "a"fának,a felső vizszintes fát pedig "nyakrész"-nek nevezik.A "nyakrész"és az "a" fa sulypontjától balra is,jobbra is kb.20 cm-re lyukat fúrnak,s ebbe helyezik a két "b"fát,amelyek a "nyakrész"-re és az "a"fára függőlegesen. A nyakrész azon oldalát,amellyel az igavonó állatok nyaka érintkezik,homorura és simára képezik,mivel igy nem töri fel az állat nyakát.A nyakrész-sulypontjánál-keresztül van vasalva.A vasalás is és a nyakrész is át van furva.A szekérrud végén kétágu vasalás található.Mindkét ága keresztül van furva.A két vas ág közé kerül a nyakrész keresztülvasalt közepe,és a kifurt lyukakba beledugják a nyakszöget.Amikor az állatok nyakára teszik a jármat,a nyakrész és az a fa mindkét végén furt lyukba járamszöget dugnak.Az állat igy nem tud kibujni a járamból.

Rézüst és tartóláb:

Az üst vörösrézből,a láb pedig vasból készült.Az üst alá tüzet raktak.Disznóvágáskor zsirsütésre,szilvaéréskor pedig szilvalekvár főzésére használták.

Taligakoszorú:

A taligán helyezkedik el.Az "U" alakba hajtott kb.2-3 cm széles vason lyukakat furnak egymás alá kb.1 cm távolságban.A lyukak segitségével lehet szabályozni,hogy a göröndővánkos lejjebb, vagy feljebb legyen.Mivel a göröndővánkos tartja a göröndőt, igy szabályozható,hogy az eke milyen mélyen szántson.

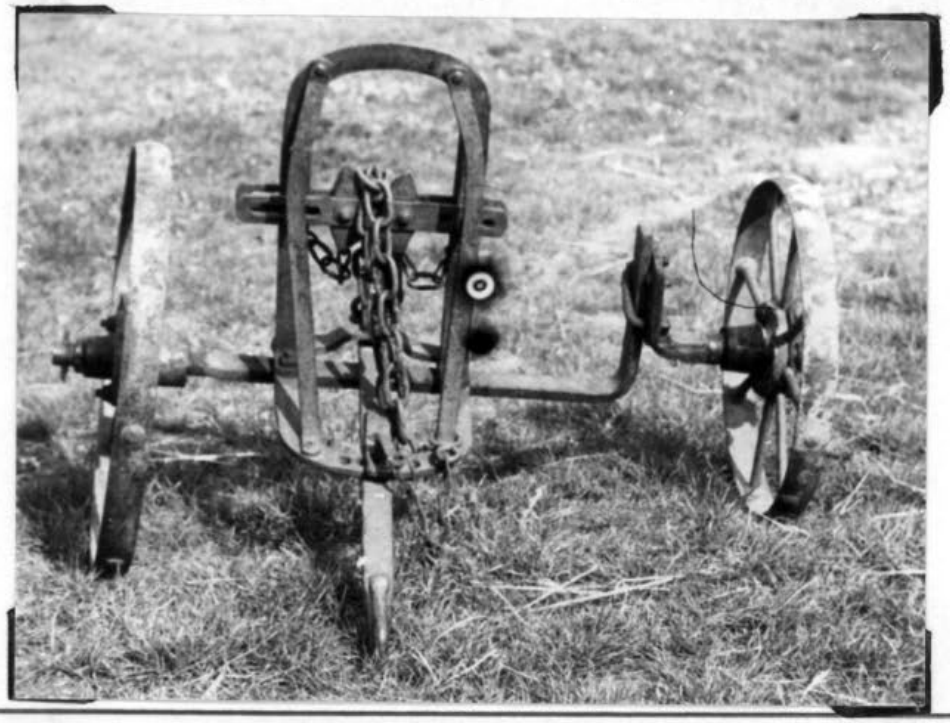

Csoroszlya:

Csoroszlyapereccel erősitik az ekegöröndőhöz.Az ekefej előtt helyezkedik el.A csoroszlya hesitja fel a földet és amilyen szélességben hasitja,olyan szélességü földet borit az ekekormány.

Páter eke:

A kukorica és a burgonya sorközeinek fellazitására és gyomtalanitására használják.Öt kapája van,amelyek egyszerre egy sorközt tisztitanak meg.

Förhénc:

A kocsirud fölött helyezkedik el.Kb.5-6 cm vastag,a tetejére sinvas van csavarozva.Hosszusága 1.5 m.Mindkét végétöl a sulypontja felé 30 cm-re egy-egy vaskampó van beleverve.Ezekre a vaskampókra akasztják a hámfákra vasalt karikákat.A förhénc mindkét végébe egy-egy vasszöget is vernek,amelyeknek lapos fejei 0.5 cm-re kiállnak belőle,s mindkét oldalon ezekre akasztják a csatlópálca megfelelően kiképzett végét.

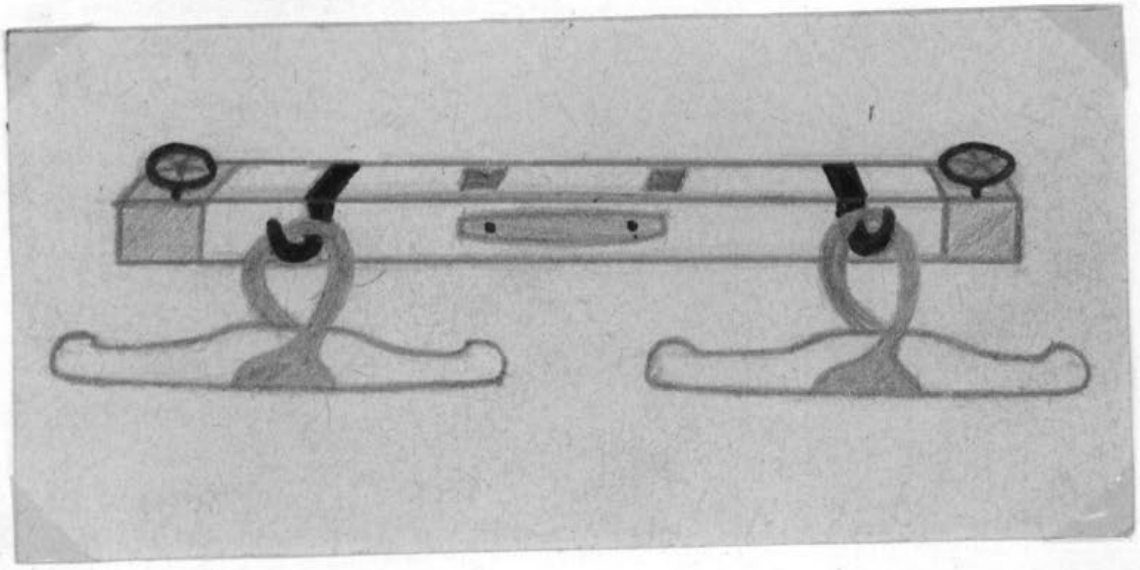

Hámfa:

A kocsi elején,mindkét oldalon található.Fából van,amelyre vaskarikát vasalnak,s igy akasztják a förhéncen lévő kampóra.A hámfára hurkolják az istrángot,amely azért nem csuszik le,mert a hámfa mindkét végét bütykösre képezik.

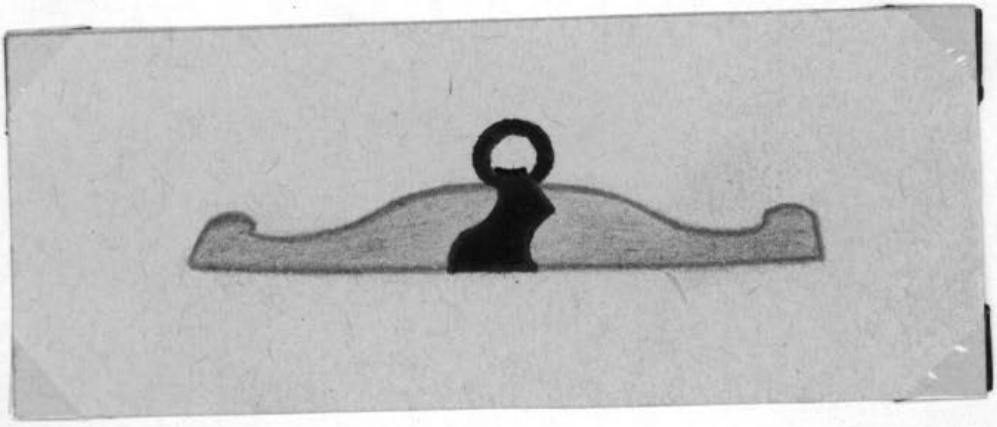

Lőcs:

Fából készült.Az alsó végére van rászögelve az un.lőcsküpü,amelyet igy rá lehet huzni a kocsitengelyre.A lőcs feladata,hogy a kocsioldalt megtartsa.Mindegyik oldalon kettő-kettő lőcs található.

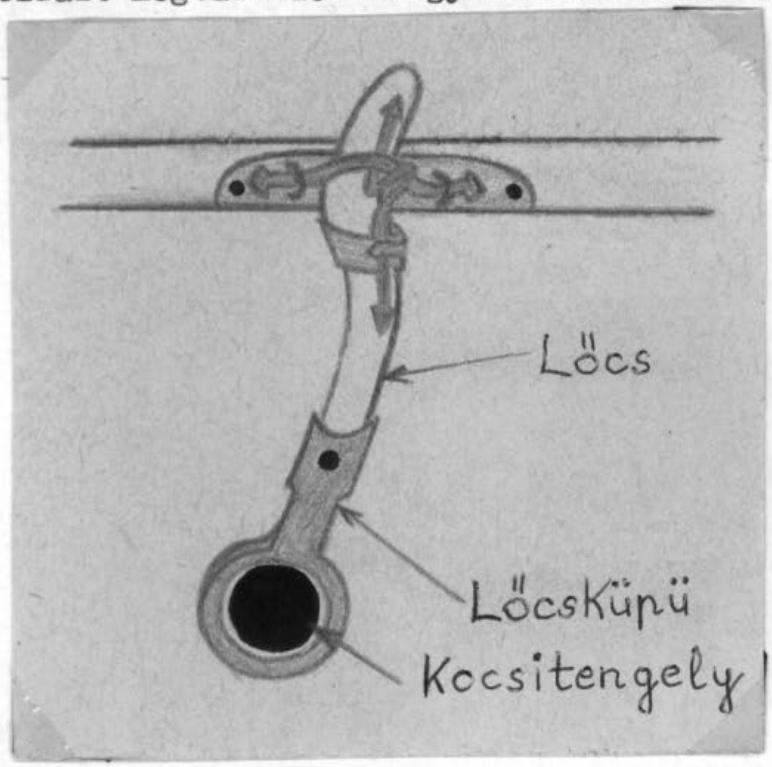

Lőcskarika:

A lőcskarikát a felső oldaldorongra szegelik,s igy a lőcsre vasalt kampóra kell ráhuzni.A lőcskarika erősiti oda a lőcsöt a felső oldaldoronghoz,s teszi lehetővé,a kocsioldal stabil állását.

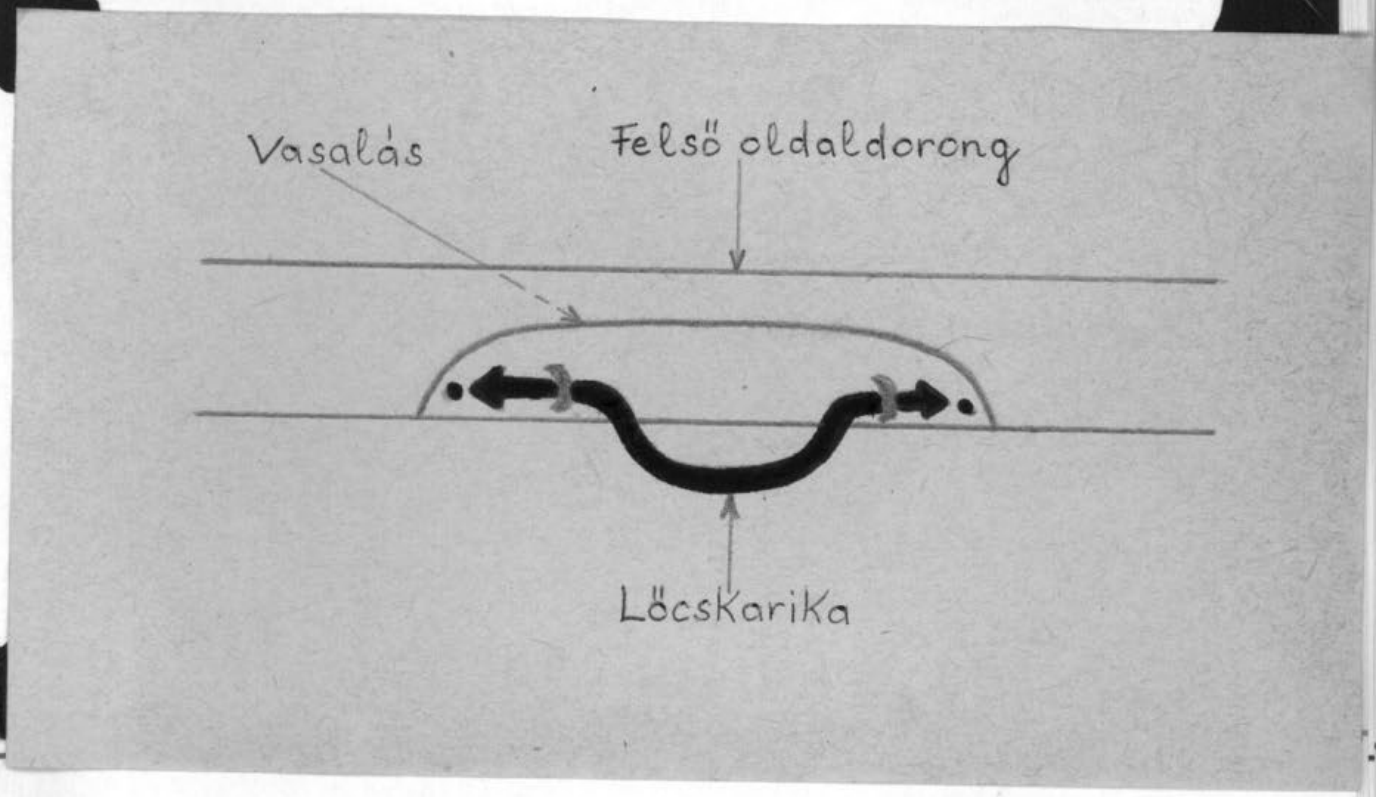

Tészli:

Vasból készült.Egyik vége zárt,a másik végének átmérője a puska keskenyebb végének átmérőjével egyezik meg.Hosszusága kb.12 cm. A zárt végétöl kb.4 cm-re lyukat furnak.Amikor a tészlit a kocsitengelyre huzzák,ez a lyuk a kocsitengelyen keresztülfurt lyuk fölé kerül.Először a tészlit huzzák a kocsitengelyre,majd a tészlire a csatlópálcát és a lőcsöt.Mindezek leesését, elcsuszását a tengelyszeg akadályozza meg.

Tengelyszeg:

Vasból készült.A szög szára a kocsitengely átmérőjénél kb.0,5cm-el nagyobb.A tészlin és a kocsitengelyen furt lyukba rakják.A tengelyszeg használatával nem esik le a tengelyröl a tészli,s vele együtt a csatlópálca és a lőcs.

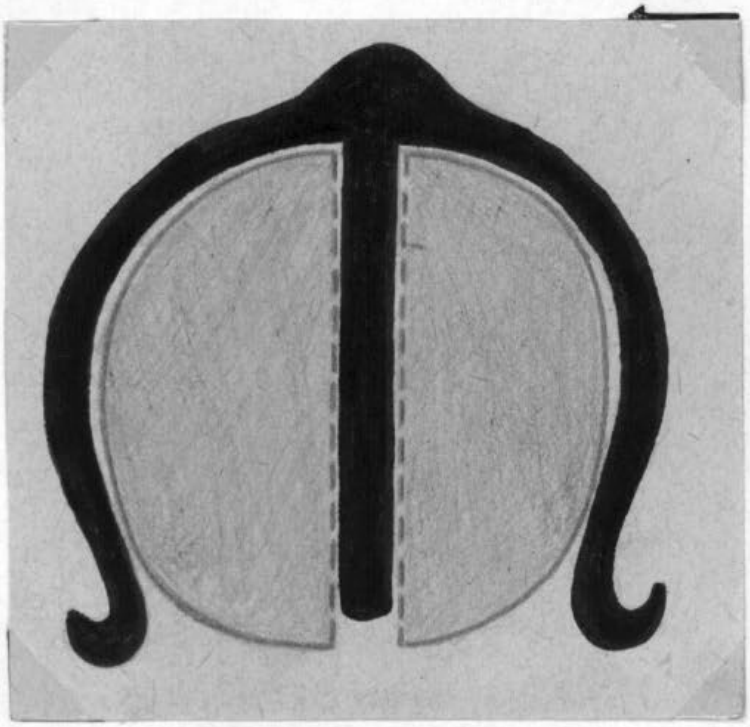

Kerékagy—Küllők:

A kerékagyat többnyire szilfából esztergálja a bognár.A szil puha,de nehezen hasadó fa.Azért készitik a kerékagyat puhafából, hogy a küllőkkel-beleverésük után-jól dagadjon össze.A kerékagy a kocsinál olyan szerepet tölt be,mint a modern gépeknél a csapágyak.Az elülső kerékagyba tiz,a hátsó kerékagyba 12 küllőt vernek. A kerékagy kifurt belsejébe először a puskát verik bele,majd ezen keresztül a kocsitengelyt dugják át.A küllő kerékagyba kerülő végét gömbölyüre,a keréktalpba kerülő végét pedig lapos,téglatest alakura faragják.A kerékagyat agykarikák védik a hasadás veszélyétől.

Ráf vagy sin:

A kerékagy,a küllők,és a keréktalp összeállitása után huzzák rá a kohóban melegitett ráfot.Ezután hideg vizbe téve a ráf megdermed,összehuzódik,s rászorul a keréktalpra.Kis idő mulva a ráfot rá is szögelik a kocsitalpra,hogyha kitágul,le ne csusszon róla.

Rakonca:

Vasból készült,a vánkosra van szögelve.Ugyanaz a feladata,mint a fürgetőlevélnek,de masszivabban tartja a kocsioldalt.A fürgetőlevél a kocsi elején található fürgetőre van rávasalva,a rakonca pedig a vánkosra.A rakoncát a rakoncafészekbe kell belerakni,igy a kocsioldal hátsó vége rögzitődik, a kocsi fordulásánál nem mozdul el.

Rakoncafészek:

Vasból készült.A kocsi hátsó részén az alsó oldaldorongot keresztülfurták és beleverték a rakoncafészket,amelynek egyik végére anya csavarozható,a másik vége pedig merev karikában végződik.Miután rászerelték az alsó oldaldorongra,a kocsioldalt ráhelyezték a vánkosra mégpedig ugy,hogy a vánkosból függőlegesen kiálló rakonca ebbe a merev karikába kerüljön.

Fürgető:

1 méter hosszu,téglatest alaku fa.Sulypontjánál keresztül van furva,ebbe kerül a derékszög,amely ugy fogja össze a fürgetőt, a juhavánkost,a nyujtót,a tengelyvánkost és a kocsitengelyt.A fürgető mindkét végére vaskarikát huznak.A fürgetőre teszik rá a kocsioldalakat,vagyis a két alsó oldaldorongot és az általuk közrefogott fenékdeszkákat.A kocsi fordulásánál a fürgető nem fordul,hanem a fenékdeszkákra merőleges marad.A fürgető alaplapja,a juhavánkos fedőlapja van levasalva,hogy fordulásnál könyebben csusszanak egymáson és mivel fából vannak,ne kopjanak el.

Pityóka:

A pityóka vasból készült,a fürgetőn helyezkedik el.Forditott "T" alaku,az ágas részét rászögelik a fürgetőre ugy,hogy a külső végére vaskarikát is huznak;a szár része a fürgető végétöl 10-15 cm -re található.Tulajdonképen ez a szár rész akadályozza meg,hogy a kocsioldalak semerre se csusszanak el.

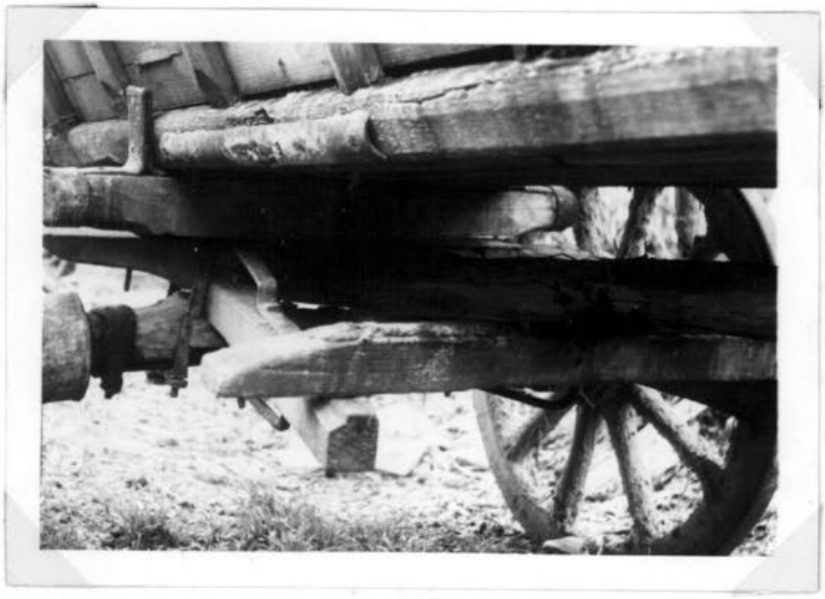

Puska:

Öntöttvasból készült.Hosszusága kb.30 cm.A puska tulajdonképen cső, amelynek egyik végétől a sulypontja felé 10 cm hosszuságban-egymással átellenben-két"szárnyat"képeztek.A puskát közvetlen a kerék összeállitása,elkészülte után verik az agyba,keskenyebb felét teszik az agy belsejébe,s a vastagabb végét kalapáccsal ütik,hogy a két szárny minéljobban ékelődjön az agy belsejébe.Ezután a kereket ugy teszik a kocsitengelyre,hogy a puska "szárnyasra"képzett,vastagvége a kocsitengely sulypontja felé nézzen.A kerékagy és a beléje ékelt puska együtt fordul a kocsitengely körül.A kerék se balra,se jobbra nem tud elcsuszni,mivel egyik oldalon a tengelyre huzott tészli,a másik,a kocsitengely sulyponja felöli oldalon pedig a tengelyre kovácsolt bütyök akadályozza meg,a puska és vele együtt az egész kerék elmozdulását.

Agykarika:

Két agykarikát huznak az agyra ugy,hogy közéjük lehesen küllőket beverni.Először az agykarikákat huzzák az agyra,nehogy a küllők beverésekor elhasadjon.Az agykarika 2 cm szélességü,a küllők tartására is szolgál.Az agykarikát patkószeggel erősitik az agyra, mert az agy nyáron összeszárad,s az agykarika leesne az agyról.

Sipkarika:

Az agy mindkét végére sipkarikát huznak.A sipkarika 6 cm széles, először ráverik,majd rá is szögelik az agy végére.Feladata,hogy megakadályozza a homok és sár bekerülését az agyba,s az elvékonyodó végét erősitse meg.

Srágla:

A kocsi elején és hátulján található.A kocsi elején lévő sráglának kisebbnek kell lennie,mint a hátsó részen lévőnek,mert igy a kocsis könyebben lép fel a kocsira.A srágla egyik-egyik alsó végét az alsó oldal dorong és az oldaldeszka közé illesztik.A felső végeit oda láncolják a felső oldaldorongból kiálló záphoz.Miután a kocsis leül az ülésdeszkára, lábait az első sráglára teszi.Azért támasztja ki igy magát,nehogy előre bukjon a kocsi hirtelen lefékezésekor,vagy megállásakor.A srágla két függőlegesen lefutó rámáját a két, egymással párhuzamos ráma köti össze.Közöttük található még két "összekötő"fa,amelyek még erősebbé teszik a srágla tartását.Ezt a 4, egymással párhuzamos erős fát acéldrótokkal kötik össze.

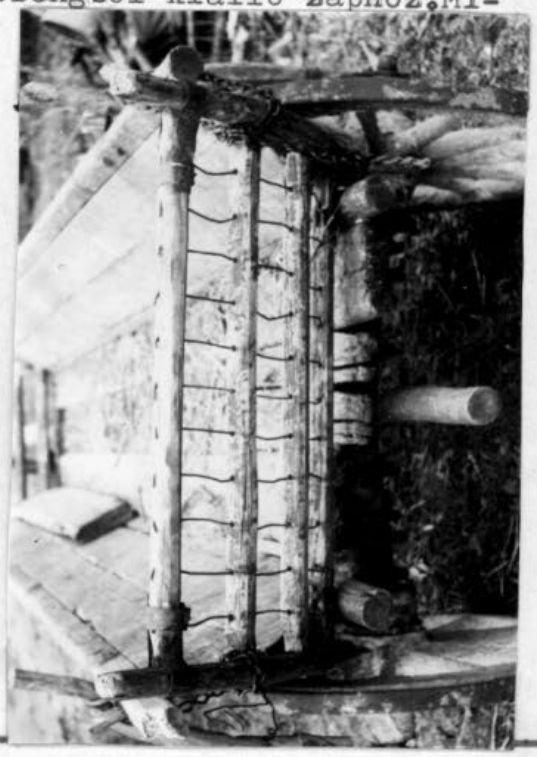

Cserén:

Deszkákból készül.A deszkák között nincs hézag,mint a sráglán lévő drótok között.A sráglán kipotyogó termések,takarmányok szállításakor alkalmazzák.

Sasóka:

Kétágu bádoglemez,amely bütyökben végződik.A rakoncafészket ráhuzzák a rakoncára,s azután kerül használatra.A rakonca felső végét keresztül furják,s ebbe a furatba helyezik a sasókát,hogy a rakoncafészek le ne ugorjon a rakoncáról.Amikor beledugják a furatba,a bádoglemezeket szétfeszitik,hogy véletlenül ki ne essen.

Csatlópálca:

Vasból készitik.Egyik végét a tészlire huzzák rá még a lőcsüpü előtt,a másik végét a förhéncre vasalt kampóra akasztják.A csatlópálca összeköti a kocsitengelyt a förhénccel,valamint fel-és leszálláskor a kocsis erre lép rá.